

“La protecció de Rússia i la Xina afavoreixen la continuïtat de Mugabe”

Eduard Gargallo (Mollet del Vallès, 1970) és membre del Centre d'Estudis Africans de Barcelona i especialista en la política de Zimbabwe, sobre la qual va fer la seva tesi doctoral. En un moment en què el president i l'oposició negocien un govern d'unitat, Gargallo explica les claus per a entendre el conflicte que viu el país.

Com us expliquem que Robert Mugabe aguantí al poder malgrat les pressions després de les eleccions fraudulentades del mes de juny?

—Bàsicament per dues raons. La

primera és el suport de l'exèrcit i els aparells de seguretat, a més dels alts càrrecs del govern i l'administració, que es beneficien de les prebendes econòmiques del règim, i que cada vegada que intensifiquen la repressió

es troben més obligats a mantenir el poder a tot preu per l'amenaça de ser jutjats per crims o violacions dels drets humans. I la segona és la protecció i el suport que ha rebut de la majoria de països africans, almenys fins a les darreres eleccions. Els governs i les institucions africanes, com ara la Unió Africana, no volen establir el precedent d'un regim antidemocràtic que és derrocat per la pressió internacional i per les protestes internes, perquè molts pensen que un dia els podria passar això mateix. I la protecció diplomàtica que la Xina o Rússia ofereixen a les Nacions Unides també afavoreix la continuïtat de la dictadura de Mugabe.

—Encara li queda legitimitat de la lluita armada?

—Certament, hi ha sectors socials que donen suport a Mugabe. En primer lloc hem de comptar tot l'entramat de membres del govern, l'administració, el seu partit, el ZANU-PF, els caps militars i de la policia, els líders de les associacions de veterans i els homes de negocis lligats al règim. Tots s'han beneficiat de la corrupció i el saqueig dels recursos econòmics del país per mitjans molt diversos: el control del mercat negre de divises, l'adquisició de granges confiscades als blancs, l'adjudicació de contractes del govern, etc. En segon lloc, hi ha sectors de la població rural que han posat les esperances en la reforma agrària, i creuen que rebran una part de les granges confiscades. I, en tercer lloc, hi ha un sector d'opinió acadèmica que dona suport a Mugabe pel seu discurs antiimperialista, perquè desitgen una reforma agrària que faci desaparèixer completament els grangers comercials, o perquè no poden esborrar la imatge del Mugabe com a líder del nacionalisme africà, construïda durant els anys 70. Els dos darrers grups cada vegada són menys nombrosos, car molts pagesos no han rebut la terra promesa, o han estat incapaços d'explorar-la en

el clima de fallida econòmica provocat pel règim mateix. A les darreres eleccions, malgrat la manipulació i la violència, el Moviment Democràtic pel Canvi (MDC) ha obtingut resultats excel·lents a moltes circumscripcions rurals. I cada vegada fan més de mal defensar, intel·lectualment, les polítiques de Mugabe. Però el suport que compta, i sembla que es manté, és el del primer grup.

—**Qui forma part de l'oposició?**

—En aquests moments es pot dir que gairebé la totalitat de la població, perquè els sectors de suport tradicional al règim s'han anat erosionant. Però en un primer moment el suport a l'MDC venia sobretot de les classes treballadores urbanes que veien com l'economia s'enfonsava fruit de la política del règim i que no tenien cap esperança ni cap interès a rebre terra agrícola per a compensar-ho. I també donaven suport a l'oposició les classes mitjanes —força importants a Zimbabwe els anys 80 i 90—, que volien un règim polític democràtic i una economia més eficient i menys lligada a les estructures de l'estat. A part, la regió de Matabeleland sempre ha estat hostil al ZANU-PF per una qüestió ètnica i d'història política que arrenca ja als anys 60. Els ndebele ja no donaven suport al ZANU-PF ni durant l'època de les guerrilles anticolonials.

—**Quin efecte hi tenen les sancions occidentals?**

—Ara com ara, escàs. Tot i la retòrica de Mugabe, no hi ha sancions generals ni econòmiques sobre Zimbabwe. Només són sancions contra una llista d'individus lligats al règim, que no poden viatjar a certs països, o fer-hi negocis, o els han congelat els comptes corrents a l'exterior. Com que molts països no donen suport a les sancions, l'elit governamental les eludeix fàcilment. Però passa que, amb sancions o sense, la majoria de països han deixat d'invertir o fer negocis a Zimbabwe arran del clima econòmic catastròfic i la manca absoluta de garanties per a la propietat o les inversions. Ara es parla d'intensificar les sancions i estendre-les a l'àmbit econòmic, però no se sap què passarà.

—**Quin paper hi fa la Xina?**

—La política de la Xina a Zimbabwe és la mateixa que a la resta de

l'Àfrica. Mirar d'aconseguir el màxim de contractes possibles per a empreses xineses, especialment en l'àmbit de les matèries primeres, en canvi de donar suport diplomàticament —sobretot dins les Nacions Unides— als governs amb qui es negocia, sigui quina sigui la seva política o la seva actitud quant a drets humans. Actualment, l'única incògnita és veure si la repressió desfermada per Mugabe i, més que res, el desastre econòmic en què es troba immersit el país poden fer que els xinesos comencin a veure el règim més com un problema que no com un aliat.

—**Sud-àfrica té la clau de tot plegat?**

—Des del primer moment, el govern de Thabo Mbeki ha donat suport al règim de Mugabe, com a part de la seva política general d'ajut als governs de l'Àfrica austral sorgits de moviments nacionalistes aliats al Congrés Nacional Africà, i de resistir-se a qualsevol intervenció de la comunitat internacional en els afers interns dels estats africans. Sembla que l'opció preferida

de Sud-àfrica és un canvi de lideratge dins el mateix ZANU-PF, en benefici dels sectors menys radicals. Però, a part de negar la possibilitat d'una alternativa democràtica i no voler acceptar el suport electoral multitudinari de la població a l'MDC, aquesta tàctica té poques possibilitats d'èxit. El mateix fet de garantir suport i protecció a Mugabe dificulta que ell vegi la necessitat de variar la seva política. Sembla que la posició d'Mbeki també s'ha trobat influïda per la voluntat de no trencar lligams amb alguns altres aliats regionals de Mugabe, com ara Angola o Namíbia; la por d'una guerra civil o de l'esfondrament total de l'estat a Zimbabwe; i la seva incapacitat genèrica d'assumir errors o de fer canvis d'estratègia un cop s'ha vist que la política inicial no funcionava. És evident que una acció clara de Sud-àfrica contra Mugabe podria fer caure el règim en poc temps, o abocar-lo a una situació insostenible.

Antoni Castel

